

Adolescència.Trencar la incomunicació

XXVI Seminari interdisciplinari

Barcelona, 12 de novembre 2007

«Comprendre els adolescents d'avui»

Joana Ferrer i Miquel

Doctora en Filosofia. Llicenciada en Dret. Professora d'Institut

Després d'agrair a l'Àmbit Maria Corral el seu interès per la interdisciplinarietat, Joana Ferrer i Miquel va proposar precisament parlar de l'adolescència i la comunicació des d'un punt de vista interdisciplinari. Va cridar l'atenció sobre la importància de la coherència entre els plantejaments teòrics i el quefer de la pedagogia, entre el treball a les aules i les legislacions existents. Així mateix, va dividir la seva ponència en dues parts: a la primera abordà l'estat actual de la relació de l'adult, la societat i l'escola amb el jove. A la segona part, va proposar un model de gestió de la comunicació.

La doctora Ferrer plantejà la seva preocupació per la dependència del món docent de lleis canviants que venen i van, ja que això impedeix reflexionar sobre què és allò que dóna coherència a la normativa i la conformació social de les aules. D'aquí la importància d'aquest tipus de reflexions, que proposa girin entorn a tres aspectes que facin repensar la comunicació entre els adults i els joves.

La seva ponència es va guiar mitjançant els següents interrogants: Com hem d'educar?, per a què hem de fer-ho?, i per què hem de fer-ho?

L'educadora va fer un repàs pels diferents interlocutors dels adolescents. En primer lloc estan les famílies, que es caracteritzen per oferir diferents tipus d'educació, poc temps lliure i/o mal aprofitament, i que viuen el problema de conciliar el món laboral amb el familiar.

El segon interlocutor és l'escola, que fa malabarismes constants per a intentar conciliar la seva funció inclusiva amb la de tenir cura de l'excel·lència de l'alumne. Va mencionar també les activitats extraescolars, les agrupacions d'educadors, l'administració educativa, els mitjans de comunicació, els agents publicitaris i les noves tecnologies de la informació i la comunicació. Per la seva banda, la relació del jove amb cadascun d'aquests interlocutors es manifesta en una pluralitat de conceptes i relacions en l'interior de l'escola.

Respecte a la relació adolescent-món adult, la professora advertí que el terme adolescent és un qualificatiu passatger, però que com a etapa té uns trets que el distancien del món adult. A més de les característiques biològiques i psicològiques mencionades al Seminari, destacà les pulsions constants del seu comportament –reaccions inesperades–, impossibilitat de generalització entre els adolescents, percepció difusa del límit del risc, reconstrucció constant dels seus discursos, reclusió respecte el món adult –signes d'incomunicació–, registres comunicatius diferents als dels adults, exposició a altres mitjans de comunicació més atractius que l'aula, com el xat o la televisió. Relació, per tant, contrària a l'adult; per això els adolescents sempre desconcerten al mestre o als pares. I la gestió d'aquesta relació adult-adolescent és un art, explicà, perquè no hi ha tècnica ni recepta.

La relació de l'adolescent amb la societat, l'interlocutor més directe del jove avui, es defineix per tres indicadors: una societat renovada i en constants canvis, poc interès per la permanència del saber, i la influència de l'era digital. Es tracta d'una societat que avança per camins ràpids i diferents al familiar, escolar i en part també a les amistats d'aquests joves.

La relació del jove i l'escola com a institució educativa està determinada per la relació entre professor i alumne, que té codis diferents: mentre els joves atenen a objectius immediats i renovats, l'espai aula aporta objectius llargs i constants. Per una altra banda, la Joana Ferrer diagnosticà una pèrdua del valor de la paraula i una manca de rigor.

La gestió de l'educació és el repte avui, ja que d'aquesta depèn l'èxit de l'educació en la societat construïda sobre dos fenòmens: el benestar social i l'era digital. Dita gestió passaria per tres accions dels docents i adults en general: ampliar les formes de comunicació malgrat algunes no siguin les del món adult, valorar les que els adolescents utilitzen (el xat, els seus propis codis de comunicació, etc.) i reintroduir les que estan en condicions de desigualtat (transmetre el valor de les diferents formes, també de les que semblen en desús com la carta, per exemple).

Per a renovar la gestió de la comunicació la doctora Ferrer proposà observar i valorar el que els joves fan i diuen, generar espais de confiança, entusiasmar des de la crítica i convidar a una autoreflexió permanent i sistematitzada.

Finalment la filòsofa i mestra proposà una reflexió orientada per les següents afirmacions:

1. La comunicació salva tota contradicció, per això proposa educar des de la comunicació.
2. El llenguatge genera espais de convivència i de confiança.
3. Reinventem i ens trobarem amb allò que sembla perdut.
4. Participem sense reproduir models.
5. No és veritat que ens haguem d'adaptar, ens hem de transformar.
6. Si l'excel·lència està absent, és un frau de la funció com a docents.
7. Titulació és un terme massa rígid, millor usar el de competència possible.
8. Una bona comunicació salva qüestions de l'aula.

Resum de les ponències realitzat per l'equip de redacció de l'Àmbit Maria Corral